

Eestlaste sirgumine oma maa omanikeks

Priidu Pärna

Eesti Omanike Keskliidu esimees

Notar, Märjamaa mees

Eesti Omanike Keskliit

Eesti Omanike Kesklit

Maa on põhiküsimus !

- Juriidiliselt - omand
- Poliitiliselt - võimu ja mõju allikas
- Majanduslikult - tootmisvahend ja kapital
- Sotsiaalselt – elukeskond ja turvasadam
(Minu kodu on minu kindlus!)
- Kultuuriliselt – oleme maarahvas

Maareformi põhjused-eeldused

- 1816/1819 kaotati pärisorjus
- 1849/1856 talurahvaseadused loiid võimaluse talude väljaostmiseks
- 42% talud ja 58% mõisad enne reformi
- Eestlaste maanälg (sh väljarände põhjus)
- Rahvuslik-poliitiline vastuseis – eestlaste võim vaid valla tasandil, sakslasi alla 3%

Maareformi põhjused-eeldused

- Rahva õigusteadvus, 1905.a rahutused
- Väikemajapidamiste areng
- Tugevad vallad, seltsid, ühistud
- Mõisade raskused, baltisakste isolatsioon
- Nn agraarrevolutsioon muutus iseseisvuse eeltingimuseks ja paratamatuks tagajärjeks
- Vabadussõja olulisim motivaator !

Sind 1 mark.

Riigi Teataja

Ilmub tarviduist mööda.

Tolmetus ja talltus: Toompeal, end. Pandstoa ruumides;
Kontor on awatud kella 9—2. — Seassamas lehe tellimiste wastuwõtmine.

Tellimise hind: Sunduslistele tellijatele 50 numbrit eest 25 marka; erotellijatele 25 numbrit eest 12 mkr. 50 p.
Üksiku numbrit hind 50 penni. — Kuulutuste ja teadaannete hind: Kohtu- ja teatajate, suuruse peale waatamata
15 marka. — Arakootatud passide kuulutused 5 marka. — Muud kuulutused: Iga korpus-rea kwadraadi
eest 25 p., ehk nonpareille-rea kwadraadi eest 15 p.
„Riigi Teataja“ üksikute numbrite müük harilikku hinna eest on awatud kõigis renteides, peale keskrentei.

Nõ 79/80

Laupäewal, 25. oktoobril 1919.

Nõ 79/80

1.

- Siis: Nr. 156. **Wastuwõetud** (10. oktoobril 1919. a.).
Nr. 157. Seadus Ajutise Walitsuse poolt 1. aprillil 1919. a. wastuwõetud seaduse muutmise kohta
langenud sõdurite lastele riigi tulul hariduse andmise kohta (16. okt. 1919. a.).
Nr. 158. Määrus kohtuministeeriumile krediidi awamise kohta riigikohtu sisjeseadmiseks, liigete ja
ametnikkude palkade maksimiseks (16. okt. 1919. a.).
Nr. 159. Määrus siseministeeriumile 257,710 m. 95 p. suuruse krediidi awamise kohta (17. okt. 1919. a.).
Nr. 160. Määrus siseministeeriumile 3.000.000 marg. eraforraalse krediidi awamise kohta (17. okt. 1919. a.).
Nr. 161. Määrus leubandus- ja tööstusministeeriumile 61.777 marga 41 p. suuruse krediidi awamise
kohta (17. okt. 1919. a.).
Nr. 162. Määrus Gestimaa Ew.-Luth. usu konsistooriumile 800 marga suuruse liisakrediidi awamise
kohta (17. okt. 1919. a.).

Eesti Omanike Keskkliit

2019 maaseadus – 28 sätet!

- Asutav Kogu sai 50 000 maasoovi !
- Võõrandati 1065 päris mõisa (96,6%)
- 232 viina-õllefabrikut, 344 veskit, 74 saeveskit, 64 kivitööstust, 18 meiereid
- Loodi 56 000 uut väiketalundit, korraldati ümber 23 500 rendikohta, 14 500 j.lõiget
- Puududas 400 000 inimest, st 50% el
- 1922.a oli 68% võõrandatust tükeldatud!

1919. maaseadus

- Valiku tegid vallavolikogud, loodi Maapank
- Eelis sõjasangaritel, vigastatutel, langenute peredel
- 1925.a ületati sõjaeelne pm toodangu tase ja muututi eksportivaks maaks
- Rahvas muutus ühtsemaks, vähem pingeid-ebavõrdsust, rahvapsüühika mõju
- Mitte majanduslik, vaid sots ja pol reform

Tabel 10: Saksa majapidamised Läänemaal 1930. aasta algul ⁵²

Jrk nr/Khk	Majapidamine	Omanik	Vana maa- omand (ha)	Jäänuk- mõis (ha)	Rendi- maa (ha)
1. Märjamaa	KASTI	Egbert v. Stackelberg		39	
2.	LÜMANDU	Bernhard v. Schulmanni pärijad		21	53
3.	PAEKÜLA	Georg v. Rennenkampff		23	
4.	ORGITA	Ewald v. Wetter-Rosenthal pärijad		24,5	
5.	SÖTKE	Helene v. Wistinghausen		23	
6.	VALGU	Nikolai Pilar v. Pilchau		32,8	
7.	Nõmmpere poolmõis	v. Hansen	150		
8. Martna	EHMJA	Alexander v. Hoyningen-Huene		26	
9.	HAESKA	Johann v. Gruenewaldt		25	
10. Vigala	JÄDIVERE	Maximilian v. Arronet		22	
11. Kullamaa	LIIVI	Konstantin v. Ungern-Sternberg			180
12.	SIPA	Ernst v. Wetter-Rosenthal/Nikolai v. Schilling		50	420
13.	SOONISTE	Hermann v. Mohrenschildt		28	
14.	Körritz	H. v. Stackelberg	140		
15.	KULLAMAA	A. Brasche	120		
16.	TEENUSE	Richard v. Maydell		40	

Karmi maareformi miinused

- Räige põhi- ja vähemuste õiguste rikkumine, rahvuspoliitiline klassiseadus
- Vastuolus lääneeuroopalike väärtustega
- Ühe rahvaosa ja riigikodanike röövimine?
- Kogenud ja haritud baltisaksa põllumeeste (ca 2000 in) potentsiaal läks osaliselt kaotsi
- Mõisade lagunemise algus – sead parketil!
- 1934.a sakslasi 1,5% - 16 300 elanikku

Sundvõõrandi hüvitamine 1926

- Välispoliitiline surve, Eesti-Saksa suhted
- Maapanga 60 aastased pandikirjad, jõuti hüvitada max 2 % varade väärtusest
- Saksa kodanikele tasuti siiski 3 milj krooni
- Jäänukmõisade tagastamine kuni 50 ha
- Erisused vabadussõjas osalenutele ja aretustegevusega tegelejatele
- Uue ajastu lõpp. Kõik see kordus 1940!

Tagasi tulevikku!

- Igaüks on omanik! 0,5 milj korteriomandit
- 707 000 katastriüksust, Märjamaal 11 845
- 2018.a põllumaj hõivatud 3,3%, 22 000 in
- Maa pole enam elatusvahend, omand koondub selle kasutajale, metsaomanikud elavad linnas
- Riigi maareserv üle 1,5 milj ha
- Maksud tõusevad ja avalik huvi pealetung!

- Uhtna märk

